

Araştırma Makalesi

Inönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Tıpta Uzmanlık Tercihleri ve Etkileyen Faktörler

*Residency Choices of Medical Students at Inonu University
Medical Faculty and the Factors to Affect These Choices*

Çiğdem TEKİN, Gülsen GÜNE, Elvan TÜRKOL

Inönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, Malatya

Özet

Tıp alanında yapılan kariyer tercihi, toplum sağlığını etkileyen bir unsur olarak görülmüştür ve bir araştırma planlanmıştır. Bu çalışmada Inönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin mezuniyet sonrası yaşamlarında önemli yeri olan Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) tercihleri ve etkileyen faktörleri de erlendirmeyi amaçladık. Araştırma 2011-2012 Eğitim ve Öğretim yılında devam eden öğrencilerin, TUS tercihleri ve etkileyen faktörlerin araştırılması amacıyla yapılan kesitsel tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır. Araştırmaya 242 kız, 321 erkek olmak üzere toplam 563 tıp fakültesi öğrencisi dahil edildi. Örneklem seçme yoluna gidilmeden tüm popülasyon çalışmaya dahil edildi. Araştırmaya katılım oranı %75'tir. Bu araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek için "Demografik Bilgi Formu" ve içerisinde uzmanlık sınavında branşların tercih edilme durumları ve etkileyen faktörlerin sınırlı (beşli likert tipi) anket formu kullanıldı. Göz hastalıkları ilk tercih olarak öğrencilerin %15,47 tarafından, en çok istenen bölüm olurken, diğerleri ise sırasıyla; kardiyoloji 63 kişilerin (%15), kadın hastalıkları do um ve psikiyatri 31 kişilerin (%7,38), pediatri 28 kişilerin (%6,66), kulak burun bo az 26 kişilerin (%6,19) ilk tercihi oldu. Çalışmamızda araştırma kapsamına giren erkek öğrenciler, cerrahi branşları kız öğrencilere göre daha fazla, kız öğrenciler ise kadın hastalıkları ve do um bölümünü erkek öğrencilere göre daha fazla tercih etmişlerdir ($p<0,05$). Bölümün maddi getirisinin yüksek olması faktörü, kadın hastalıkları do um ve psikiyatri bölümünü tercih etmede anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (sırasıyla, $p=.004$, $p=.035$). Tıp öğrencileri, ileride maddi getirisi çok olan ya da daha rahat olarak gördükleri branşları daha çok istemektedir. Sonuç olarak tıp eğitimini, ülkenin gereksinimlerine uygun doktorlar yetiştirilmesi amacıyla gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Inönü Üniversitesi, tıp eğitimi, TUS, GSA.

Abstract

This study was planned to be carried out due to the fact that the specialty choice in medicine was considered as a factor to affect the community health care. In this study we aimed to evaluate the choices of the students at Inonu University Medical Faculty concerning the Examination for Specialty in Medicine (TUS) and the factors affecting these choices which take an importance in their lives after graduation. This study was a cross-section study which was performed to analyse the choices of the students in 2011-2012 School Year at Inonu University Medical Faculty concerning the TUS and the factors to affect these choices. In the related study, it was included totally 563 students from the Medical Faculty comprising 242 girls and 321 boys. Whole population was included in the study without sampling. Participation rate in the study is 75%. By this study a "Demographic Information Form" was used in order to determine the demographic profile of the students and within this form a questionnaire form (five-point Likert type) was used to examine the status for choosing the branches at the Examination for Specialty and the factors to affect these choices accordingly. As the first choice, it was seen that ophthalmology was the most desirable branch by 65 (15,47%) of the students, the rest of the branches were cardiology 63(15%), obstetrics & gynecology, psychiatry 31 (7,38%), paediatrics 28 (6,66%), ear, nose and throat 26 (6,19%) respectively. In our study, surgery branches was chosen by the boys than the girls, obstetrics & gynecology branch was chosen by the girls rather than the boys ($p<0,05$). The factor of the related branch to have a high income gaining was found meaningfully high to choose obstetrics & gynecology and psychiatry branches (respectively $p=.004$, $p=.035$). Medical Students express much more willingness to choose the branches which have a high income gaining in future or they considered more comfortable. As a conclusion, medical education must be reviewed in order to educate the medical doctors according to the needs of the country.

Key words: Inonu University, medical education, examination for specialty in medicine (TUS), GSA.

Giri

Ülkemizde altı yıllık tıp eğitiminin ardından 'tıp doktoru' unvanını alan hekimler, mevcut sağlık sisteminin getirisi olarak uzmanla mayı yani Tıpta Uzmanlık Sınavında (TUS) başarılı olmayı zorunlu bir hedef olarak görmektedirler. Günümüzde hizmet verecek toplumun temel sağlık sorunlarına hakim, hastalıktan korunma ve tedavi yollarını iyi bilen hekimlere gereksinim duyulmaktadır (1).

Tıpta uzmanlık eğitimi, akademik anlamının ötesinde bir anlam içermektedir. Bu eğitim sonucunda uzman hekim olanların, insan sağlığı, hastalık tanı ve tedavisinde do rudan yetkinlik kazanması nedeniyle uzmanlık eğitimi büyük öneme sahiptir. Böylesine önemli olan bir

konuda yapılacak olan seçim, hekimler açısından do rudan, sağlık hizmeti alacak olan toplum için de dolaylı etkiler yaratacaktır (2).

Her tıp dalı farklı bilimsel ve sanatsal özellikler gerektirmektedir. Bazı branşlar birbirlerine yakın özellikler gösterirken, bazıları ise birbirlerinden oldukça farklı faaliyetler içermektedirler. Bireysel özelliklere ve kişilerin beklentilerine göre farklı tıp dallarında başarı ve mutluluk oranları değişebilir. Kişilerin tıp eğitimi sırasında edindikleri deneyimler bu kararı verirken önemli bir avantaj olmaktadır.

Bireysel farklılıklar, genetik yapı, eğitim, aile yapısı ve diğer birçok faktör sebebiyle kişilerin, farklı duyu,

dü ünce, istek ve ilgilere sahip olabilirler. Bu farklılık meslek seçimi için geçerli oldu u gibi uzmanlık seçimi içinde geçerlidir. Yani her hekimin her alana bakı açısı ve beklentisi farklıdır (3). Tıp alanında yapılan kariyer tercihi ve alan seçimi ö rencinin akademik ba arısını, performansını ve dolayısıyla toplum sa lı nını etkileyen bir unsur oldu u bilinmektedir. Yapılan birçok ara tırmada, özellikle kariyer seçiminde bireylerin ki sel özellikleri üzerinde yo unla ılımlı tır (4).

Bu çalı ma nönü Üniversitesi tıp fakültesi dönem I, II, III, IV, V ve VI ö rencilerinin mezuniyet sonrası ya malarında önemli yeri olan TUS alan tercihleri ve etkileyen faktörleri de erlendirmek amacıyla planlandı.

Gereç ve Yöntem

Ara tırmanın Tipi

Ara tırma nönü Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2011-2012 E itim ve Ö retim yılında devam eden ö rencilerin, TUS tercihleri ve etkileyen faktörlerin ara tırılması amacıyla yapılan "kesitsel" (cross-sectional) tipte bir ara tırmadır.

Evren ve Örneklem

Ara tırmanın evrenini 2011-2012 E itim Ö retim yılları arasında, nönü Üniversitesi tıp fakültesinde okuyan dönem I-VI ö rencilerinin olu turdu u 242 kız, 321 erkek olmak üzere toplam 563 ö renci olu turdu. Örneklem seçme yoluna gidilmeden tüm popülasyon çalı maya dahil edildi. Anket formları, uygulama yapıldı ı anda derse devam eden ö renciler tarafından dolduruldu. Ara tırmaya katılım oranı % 75'tir.

Ara tırmanın De i kenleri

Ara tırmanın ba ımsız de i kenleri; sosyo-demografik özellikler, Genel Sa lık Anketi (GSA), TUS tercihlerini etkileyen faktörler, ba ımlı de i kenleri; bran ların tercih edilme durumlarıdır.

Veri Toplama Araçları

Bu ara tırmada ö rencilerin, demografik özelliklerini belirlemek için ara tırmacı tarafından literatür bilgisi do rultusunda geli tirilen; içerisinde uzmanlık sınavında bran ların tercih edilme durumları ve etkileyen faktörlerin sınıandı ı (be li likert tipi) "Demografik Bilgi Formu" ve ö rencilerin genel sa lık durumlarını belirlemek üzere Goldberg (1978) tarafından geli tirilen, Kılıç (1996) tarafından ülkemize uyarlanan GSA-12 anket formu kullanıldı. Bran ların tercih edilme durumları "kesinlikle hayır, fikrim yok, belki, büyük olasılıkla, kesinlikle evet" olarak kodlandı (5,6).

GSA-12 anket sorularından a ve b ıklarına "0", c ve d ıklarına ise "1" puan verilmekte ve katılımcılar maximum 12, minimum 0 puan alabilmektedirler. Anketten 2 ve üzerinde puan alanlar GSA-12 sonucuna göre ruhsal sorunlar açısından riskli grup olarak kabul edilmi tir. GSA-12 birçok ülkede farklı dillerde geçerlik ve güvenilirlik çalı ması yapılmı ve DSÖ tarafından çok merkezli bir ara tırmada tarama testi olarak kullanılmı tır (7).

Ara tırmayla ilgili veri toplama araçları gözlemsel anket olarak uygulandıktan sonra, her bir veri seti ara tırmacı tarafından kontrol edilerek, bilgisayar ortamına aktarılmı tır. Elde edilen veriler, SPSS (versiyon 15) paket programı kullanılarak analiz edildi. istatistiksel analizler için yüzde da ılımları ki-kare testi, ba ımsız gruplarda t testi ve One Way Anova Testi kullanıldı.

Bulgular

Ara tırma kapsamına giren 420 ö rencinin %53,1'i erkek, %46,9'u kadın, %55,5'i 21-23 ya ları arasında ve ya ortalaması 21,78±2,01'dir. Yüzde 98,8'i bekar olan ö rencilerin %18,3'nün aylık geliri 100 TL'nin altındadır. Ö rencilerin %21,7'si dönem I, %24,3'ü dönem II, %26,2'si dönem III, %16,4'ü dönem IV, %7,6'sı dönem V, %3,8'i ise dönem VI ö rencisidir (Tablo 1).

Tablo 1. Ö rencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre da ılımlı

Sosyodemografik Özellikler	Sayı (n)	%
Cinsiyet		
Erkek	223	53,1
Kadın	197	46,9
Ya		
18-20	112	26,7
21-23	233	55,5
24 ve üzeri	69	16,4
Gelir		
100	77	18,3
101-499	176	41,9
500	72	17,1
Medeni Durum		
Evli	4	1,0
Bekar	415	98,8
Sımf		
Dönem I	91	21,7
Dönem II	102	24,3
Dönem III	110	26,2
Dönem IV	69	16,4
Dönem V	32	7,6
Dönem VI	16	3,8

Tablo 2'de görülece i üzere ara tırma kapsamına giren dönem I, II, III ö rencilerinin %18,7'si, dönem IV, V, VI ö rencilerinin ise %6,2'si kadın hastalıkları ve do umu tercih edebileceklerini belirtmi lerdir. İlk üç sınıfta kadın hastalıkları ve do umu tercih edebilme durumu istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek bulundu (p<0,05).

Dönem I, II, III ö rencilerinin %18'i, dönem IV, V, VI ö rencilerinin ise %9,8'i pediatriyi tercih edebileceklerini belirtmi lerdir. İlk üç sınıfta pediatriyi tercih edebilme durumu istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek bulundu (p<0,05).

Dönem I, II, III ö rencilerinin %20,2'si psikiyatriyi tercih edebileceklerini ifade ederken, dönem IV, V, VI ö rencilerinin ise %11,6'sı psikiyatriyi tercih edebileceklerini belirtmi lerdir. Psikiyatri bölümünü,

ilk üç sınıfta tercih edebilme durumu anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p<0,05$).

Ara tırma kapsamına giren erkek öğrencilerin %38'i, kız öğrencilerin ise %23,9'u cerrahi bölümleri tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin cerrahi bölümleri tercih edebilme durumu, kız öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p<0,05$).

Erkek öğrencilerin %9,7'si, kız öğrencilerin ise %21,2'si kadın hastalıkları ve doğum branını tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Kız öğrencilerin, kadın hastalıkları ve doğumu tercih edebilme durumları istatistiksel olarak anlamlı ve daha yüksek bulundu ($p<0,05$).

Tablo 2'de görüleceği üzere erkek öğrencilerin %37'si, kız öğrencilerin %24,9'u dahiliyeyi tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Dahiliye bölümünün erkek öğrenciler tarafından tercih edilme durumu, kız öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p<0,05$).

Erkek öğrencilerin %13,5'i, kız öğrencilerin %4,2'si aile hekimliğini tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin aile hekimliğini tercih etme durumları daha yüksek bulunmuştur ve fark istatistiksel olarak anlamlıdır.

Halk Sağlığı erkek öğrencilerin %7,7'si, kız öğrencilerin %1,1 tarafından tercih edilebilmektedir. Erkek

öğrencilerin halk sağlığını tercih edebilme durumları daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Yaşları 18-20 arasında olan öğrencilerin %1,9'u, 21-23 arasında olan öğrencilerin %2,3'ü, 23 yaşından büyük olanların ise %9,5'i temel tıp bölümlerini tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Yaş büyüdükçe temel tıp bölümlerinin tercih edilme durumları anlamlı olarak artmıştır ($p<0,05$).

Ara tırma kapsamına giren öğrencilerden yaşları 21-23 arasında olanların %21,9'u kadın hastalıkları ve doğumu tercih edebileceklerini belirtmiş ve diğer yaş gruplarına göre fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

Yaşları 18-20 arasında olan öğrencilerin %6,6'sı, 21-23 yaşları arasında olan öğrencilerin %1,8'i, 23 yaşından büyük olanların ise %9,4'ü aile hekimliğini tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Yirmi üç yaşından büyük olan öğrencilerin aile hekimliğini tercih edebilme durumları yüzde olarak daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Aylık geliri 100 TL'nin altında olan öğrencilerin %2,6'sı, geliri 101-499 TL arasında olan öğrencilerin %9,8'i, geliri 500 TL ve üstünde olan öğrencilerin ise %10,1'i aile hekimliğini tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Yüksek gelirli olmak ile aile hekimliğini tercih edebilme durumu arasında fark vardır ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0,05$).

Tablo 2. Tercih edilen branşların sosyo-demografik özelliklere göre dağılımı

	Temel Tıp n(%)	Cerrahi n(%)	KHD n(%)	Pediyatri n(%)	Dahiliye n(%)	Psikiyatri n(%)	Aile Hekimi n(%)	Halk Sağlığı n(%)
Sınıf								
1-2-3	10(3,6)	90(30,9)	53(18,7)	50(18,0)	87(30,3)	57(20,2)	29(10,2)	11(3,9)
4-5-6	5(4,5)	37(32,7)	7(6,2)	11(9,8)	38(33,6)	13(11,6)	7(6,2)	7(6,3)
Cins								
Erkek	8(3,9)	82(38,0)	20(9,7)	30(14,7)	78(37,0)	42(20,4)	28(13,5)	16(7,7)
Kadın	7(3,8)	45(23,9)	40(21,2)	31(16,7)	47(24,9)	28(14,9)	8(4,2)	2(1,1)
Yaş								
18-20	2(1,9)	34(31,5)	23(21,9)	16(15,4)	30(28,3)	19(18,4)	10(9,4)	7(6,6)
21-23	5(2,3)	72(32,3)	34(15,3)	39(17,8)	72(32,1)	41(18,4)	18(8,1)	4(1,8)
>23	6(9,5)	20(29,4)	3(4,7)	5(7,9)	21(32,3)	9(14,1)	7(10,8)	6(9,4)
Gelir								
100	3(4,1)	16(20,8)	12(15,8)	19(25)	22(28,9)	10(13,2)	2(2,6)	1(1,3)
101-499	9(5,5)	59(35,3)	24(14,8)	25(15,4)	45(26,9)	36(21,8)	16(9,8)	7(4,2)
500	1(1,5)	24(34,8)	15(21,7)	7(10,4)	24(35,3)	12(18,2)	7(10,1)	4(5,9)

T: $p<0,05$

Cerrahi Bölümleri tercih etmede asistanlık süresi etkisinin puan ortalaması 2.85 ± 1.20 olup, önemli bulundu ($t=2.033$, $p=.043$).

Temel tıp bölümlerini tercih etmede, toplumun bakış açısı faktörü etkisinin puan ortalaması 3.53 ± 1.24 olup, önemli bulundu ($t=2.147$, $p=.032$).

Öğrencilerin kendi ifadelerine göre temel tıp bölümlerini tercih etmede, sevilen hocaların etkisi puan ortalaması 2.26 ± 1.48 olup, önemli bulundu ($t=-2.222$, $p=.027$).

Temel tıp bölümlerini tercih etmede, hocaların asistanlara karşı olan tutumu puan ortalaması

1.73 ± 1.16 olup, tercih etmeyenlerinkinden istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek bulundu ($t=-3.812$, $p=.000$).

Temel tıp bölümlerini tercih etmede, ekonomik durum etkisi puan ortalaması 2.53 ± 1.35 olup önemli bulundu ($t=-2.113$, $p=.035$).

Cerrahi bölümleri tercih etmede, tutulan nöbet sayısı etkisinin puan ortalaması 2.73 ± 1.05 olup, önemli bulundu ($t=3.706$, $p=.000$).

Cerrahi bölümleri tercih etmede, daha fazla bilimsel ara tırma yapabilme faktör etkisinin puan ortalaması 2.30 ± 1.09 olup, anlamlı bulundu ($t=-2.704$, $p=.007$).

Kadın hastalıkları ve do umu tercih etmede, maddi getirisinin yüksek olması faktörünün puan ortalaması 1.74 ± 0.70 olup, faktörün etkisi anlamlı olarak yüksek bulundu ($t=-2.938$, $p=.004$).

Kadın hastalıkları ve do umu tercih etmede, bölümün gelecekteki konumu faktörünün puan ortalaması 1.38 ± 0.64 olup, önemli bulundu ($t=-3.706$, $p=.000$).

Pediatri bölümünü tercih edenlerde, bran ı sevme faktörünün puan ortalaması 1.13 ± 0.34 olup, tercih etmeyenlere göre önemli derecede yüksek ve anlamlı bulundu ($t=-2.006$, $p=.046$).

Pediatri bölümünü tercih edenlerde, malpraktis davaların olması faktörünün puan ortalaması 3.05 ± 1.05 olup, önemli bulundu ($t=2.204$, $p=.028$).

Psikiyatri bölümünü tercih etmede, bölümün maddi getirisi faktörü puan ortalaması 1.86 ± 0.87 olup, anlamlı bulundu ($t=-2.117$, $p=.035$).

Psikiyatri bölümünü tercih edenlerde, bölümün akademik kariyer açısından avantajı faktörünün puan ortalaması 1.94 ± 0.98 olup, tercih etmeyenlere göre önemli derecede yüksek ve anlamlı bulundu ($t=-2.218$, $p=.028$).

Tablo 3. Alan seçimini etkileyen faktör puanlarının seçilen bran lara göre dağılımı

Etkenler	Temel Tıp X±SD	Cerrahi X±SD	KHD X±SD	Pediatri X±SD	Dahiliye X±SD	Psikiyatri X±SD
Asistanlık Süresi	2.4±1.35	2.85±1.20*	2.86±1.23	2.77±1.22	2.65±1.21	2.50±1.17
Nöbet Sayısı	1.86±1.06	2.73±1.05*	2.47±1.07	2.44±1.08	2.31±1.18	2.24±1.04
Bran ı Sevme	1.4±1.05	1.29±0.61	1.35±0.78	1.13±0.34*	1.30±0.69	1.28±0.70
Maddi Getirisi	2.4±0.91	2.08±0.95	1.74±0.70*	2.15±0.85	2.04±0.91	1.86±0.87*
Aile Beklentisi	3.06±1.09	3.08±1.23	2.89±1.21	2.93±1.12	3.03±1.23	2.91±1.33
Bölümün Gelece i	2.13±0.74	1.80±0.96	1.38±0.64*	1.79±0.87	1.72±0.73	1.69±0.84
Toplumun Bakı ı	3.53±1.24*	2.85±1.24	2.58±1.36	2.65±1.25	2.74±1.24	2.69±1.27
Hocaların Etkisi	2.26±1.48*	2.93±1.29	3.25±1.19	2.86±1.23	2.91±1.33	3.23±1.28
Hoca Tutumu	1.73±1.16*	2.93±1.28	3.24±1.22	3.0±1.19	2.99±1.30	2.92±1.19
Hastaların Tedavisi	2.33±1.29	2.9±1.26	2.89±1.16	2.98±1.08	2.71±1.27	2.79±1.37
Malpraktis Davalar	2.26±1.03	2.85±1.15	2.87±1.08	3.05±1.05*	2.65±1.16	2.86±1.13
Ekonomik Durum	2.53±1.35*	3.24±1.29	3.07±1.32	3.17±1.29	3.24±1.27	3.04±1.28
Hekim Hasta li .	2.2±1.01	2.27±1.07	2.01±1.03	2.13±0.96	2.13±1.02	2.05±1.09
Mutlu Olma	1.33±0.48	1.36±0.76	1.29±0.56	1.41±0.62	1.32±0.60	1.42±0.86
Ya am Stili	1.26±0.45	1.46±0.73	1.46±0.75	1.50±0.70	1.44±0.65	1.56±0.91
Bilimsel Ara tırma	2.2±1.37	2.30±1.09*	2.63±1.18	2.45±1.24	2.61±1.20	2.60±1.25
Akademik Kariyer	2.2±1.14	2.11±1.09	2.01±1.14	2.01±1.14	2.12±1.16	1.94±0.98*

* $p<0.05$ 1: Çok etkili, 5: Etkisiz

Tablo 3’de görüldü ü üzere, ö rencilerden psikiyatri bölümünü tercih edenlerde, bran ı sevme faktörü puan ortalaması 1.28 ± 0.70 olup, fark yüksek bulundu. Fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı de ildi ($t=.072$, $p=.942$).

Ö rencilerden temel tıp bölümünü tercih edenlerde, bölümün ya am stalinizle uyumu faktörü puan ortalaması 1.26 ± 0.45 olup, etmeyenlere göre yüksek bulundu. Fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı de ildi ($t=-1.072$, $p=.284$).

Kadın Hastalıkları ve Do um Bölümünü tercih edenlerde, sevdi im hocaların etkisi faktörü puan

ortalaması 3.25 ± 1.19 olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı ($t=1.600$, $p=.110$).

Cerrahi hastalıkları tercih eden ö rencilerde, ekonomik durum faktörü puan ortalaması 3.24 ± 1.29 bulundu ve bu fark tercih etmeyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı görülmedi ($t=.639$, $p=.523$).

Psikiyatri bölümünü tercih etmede, sevdi im hocaların etkisi faktörü puan ortalaması 3.23 ± 1.28 olup, fark anlamlı bulunmadı ($t=1.644$, $p=.101$).

Uzmanlık sınavında bran ların tercih edilme durumlarıyla (be li Likert) GSA Puanları arasında Anova yapıldı ve anlamlı bir fark bulunmadı.

Ara tırma kapsamına giren ö rencilerin uzmanlık sınavında tercih ettikleri ilk altı bölüm tablo 4'te gösterilmiştir. Göz hastalıkları ilk tercih olarak ö rencilerin %15,47'si tarafından en çok istenen bölüm olmuştur. Diğer bölümler ise sırasıyla; kardiyoloji, kadın hastalıkları do um ve psikiyatri, pediatri, kulak burun bo az olmuştur.

Tablo 4. Uzmanlık sınavında en çok tercih edilen ilk altı bran ve dağılımı

Bran lar	Sayı (n)	%
Göz Hastalıkları	65	15,47
Kardiyoloji	63	15,00
Kadın Hastalıkları ve Do um	31	7,38
Psikiyatri	31	7,38
Pediatri	28	6,66
Kulak Burun Bo az	26	6,19
Di er Bran lar	176	41,90

Tartı ma

Ülkemizde tıp fakültelerinden mezun olan ö renciler için baraj niteli inde merkezi yeterlilik sınavı yapılmaktadır. TUS, var olan sa lık sistemleri, doktor sayısının her yıl yeni kurulan tıp fakülteleri ve kontenjan sayılarıyla paralel olarak artması ve buna kar ın uzmanlık kadro sayılarının sınırlı olması gibi faktörlerden etkilenmektedir (8). Ayrıca ülkemizde yapılan tıpta uzmanlık e itimi giri sınavı di er dünya ülkelerinden farklı bir formatta gerçekleştirilmektedir (9).

Yıldız ve arkadaşlarının yaptığı oldu u bir çalı mada ö rencilerin yaklaşık yarısı TUS nedeniyle sosyal ya antısının, arkadaş ili kisinin, beslenme durumunun, tatil programlarının, beden ve ruh sa lı ının etkilendi ini belirtmiştir (8).

Ara tırma kapsamına giren dönem I, II, III ö rencilerinin kadın hastalıkları ve do um, pediatri ve psikiyatri bölümlerini tercih etme durumları, dönem IV, V, VI ö rencilerine göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu bize ilk üç yılda klinik çalı ma artları hakkında neredeyse hiç bilgisi olmayan ö rencilerin, IV. sınıf itibarıyla klinik hayatla tanı maya ba laması ve sonraki yıllarda e itimlerini klinik bran larda tamamlamaları sebebiyle bu bran lardan uzakla mı olma ihtimalini akıllara getirmektedir. Ayrıca ö renciler IV. sınıf ve sonrasında artan ders yo unlu u ile daha spesifik çalı malar yapma gereklili i dü üncesiyle bu bran ları daha az tercih etmeye ba lamı olabilirler.

Çalı mamızda ara tırma kapsamına giren erkek ö renciler, cerrahi bran ları kız ö rencilere göre daha fazla tercih ederken, kız ö renciler ise kadın hastalıkları ve do um bölümünü erkek ö rencilere göre daha fazla tercih etmişlerdir. Bu bulgu literatürdeki di er çalı malarla uyum göstermektedir (10-13).

Çalı mamızda erkek ö renciler, dahiliye bran ını kız ö rencilere göre daha fazla tercih etmişlerdir. Khader ve arkadaşlarının bulguları çalı mamızı destekler niteliktedir (11).

Bizim çalı mamızın bulgularına göre aile hekimli i ve halk sa lı ı bran larını erkek ö renciler kız ö rencilere göre daha fazla tercih etmişlerdir. Buna ra men Dikici ve arkadaşlarının Türkiye'de dört farklı üniversitede yaptığı oldukları bir çalı mada ise aile hekimli ini tercih etmede, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Buddeberg-Fischer ve arkadaşlarının bulguları da bunu destekler niteliktedir (10, 14).

Temel tıp bilimlerini tercih eden ö rencilerle tercih etmeyen ö renciler kıyaslandı nda toplumun ilgili bölüme bakı açısı ve aile ekonomik düzeyi faktörleri az etkilemektedir. Ancak hocaların asistanlara kar ı tutumu faktörü temel tıp bilimlerini tercih etmede ö renciler için olumlu yönde etki yapmıştır.

Cerrahi bölümleri tercih eden ö rencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerden, asistanlık süresi ve tutulan nöbet sayısı daha az etkili iken, daha fazla bilimsel ara tırma yapabilmeye faktörü daha etkilidir.

Kadın hastalıkları do um ve psikiyatri bölümünü tercih etmede, maddi getirisinin yüksek olması faktörü puan ortalaması tercih etmeyen ö rencilere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Khader ve arkadaşlarının Ürdün'de yaptığı oldu u bir çalı mada tercihleri etkileyen faktörlerden "beklenen kazanç" bulgumuzu destekler nitelikte olup önemli bulunmuştur (11).

Baboolal ve arkadaşlarının Batı Hindistan'da yaptığı oldukları bir çalı mada finansal getirinin sırasıyla, cerrahi, dahiliye ve pediatri bran larını tercih edenlerde etmeyenlere göre daha fazla etkili oldu unu bulmuşlardır (15).

Pakistan ve Tayvan'da yapılan çalı malarda kariyer tercihlerini etkileyen en önemli faktör ö rencilerin bölüme duydukları ki isel ilgi iken, bizim çalı mamızda bu faktör sadece pediatri bran ını tercih edenlerde önemli bulunmuştur (16, 17).

Bizim çalı mamızda ara tırma kapsamına giren ö rencilerin uzmanlık sınavında en çok tercih ettikleri bran lar sırasıyla; göz hastalıkları, kardiyoloji, kadın hastalıkları do um ve psikiyatri, pediatri, kulak burun bo az olmuştur (Tablo 4.) Tercih edilen alanlar de erlendirildi inde bu alanlar daha çok klinik alanlar oldu u görülmektedir. Bu sonuç, ö rencilerin tercihlerini ekonomik kaygılar ve mesleki kariyer faktörlerinin etkiledi i bulgusunu akla getirmektedir.

Yıldız ve arkadaşlarının Hacettepe Üniversitesinde yaptığı oldukları bir çalı mada en çok tercih edilen ilk be bran , tercih sırası farklı olarak çalı mamızı desteklemektedir (8).

Sonuç olarak tıp öğrencileri, ileride maddi getirisi çok olan ya da daha rahat olarak gördükleri branları istemektedir. Tıp eğitiminin, ülkenin gereksinimlerine uygun ve daha idealist doktorlar yetiştirilmesi amacıyla gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca açılan tıpta uzmanlık kadroları, hekimlerin yaamlarını çok zorlayacak nitelikte olmaması için gerekli insan gücü planlaması yapılmalıdır.

Kaynaklar

1. World Conference on Medical Education. The Edinburg Declaration. Edinburg, 1998.
2. Tunç T, Özen KR. Role conflict, role ambiguity, and burnout in nurses and physicians at a university hospital in Turkey. *Nursing and Health Sciences* 2009; 11: 410-16.
3. Yoney H, Yavuz DG. Tıpta Uzmanlık Seçimi. *Marmara Üniversitesi Yayınları* 2010; 10-7
4. Saigal P, Takemura Y, Nishiue T, Fetters MD. Factors considered by medical students when formulating their specialty preferences in Japan: findings from a qualitative study. *BMC Med Educ* 2007; 11: 7-31.
5. Kılıç C. Genel Sağlık Anketi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi* 1996; 7: 3-11.
6. Goldberg DP. Manual of the General Health Questionnaire. Slough: NFER-Nelson 1978.
7. Kılıç C, Rezaki M, Rezaki B, et. al. General Health Questionnaire: Psychometric properties and factor structure of the scales in a Turkish primary care sample. *Soc Psychiatr Epidemiol* 1997; 32: 327-31.
8. Yıldız AN, Kurt M, Öklem M, Özcan S, Nurdan Ö, Temel F. Hacettepe Üniversitesi Dönem VI Öğrencilerinin Tıpta Uzmanlık Sınavı (Tus) Hakkındaki Görüşleri. *Hacettepe Tıp Dergisi* 2008; 39: 60-7.
9. Kutanis RÖ, Tunç T, Tunç M. Tıpta Uzmanlık Öğrencileri Ve Uzmanlık Öğrencileri Tıpta Uzmanlık Sınavını (Tus) Nasıl Algılıyor? *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 2011; 11: 1991-2004.
10. Dikici MF, Yaris F, Topsever P, et al. Factors Affecting Choice of Specialty Among First-year Medical Students of Four Universities in Different Regions of Turkey. *Croat Med J.* 2008; 49: 415-20.
11. Khader Y, Al-Zoubi D, Amarin Z, et al. Factors affecting medical students in formulating their specialty preferences in Jordan. *BMC Medical Education* 2008; 8-32.
12. Dorsey ER, Jarjoura D, Rutecki GW: The influence of controllable lifestyle and sex on the specialty choices of graduating U.S. medical students, 1996–2003. *Acad Med* 2005; 80: 791-6.
13. McCord JH, McDonald R, Levenson G, Mahvi DM, Rikkers LF, Chen HC, Weber SM: Motivation to pursue surgical subspecialty training: is there a gender difference? *J Am Coll Surg* 2007; 205: 698-703.
14. Buddeberg-Fischer B, Klaghofer R, Stamm M, Marty F, Dreiding P, Zoller M, et al. Primary care in Switzerland – no longer attractive for young physicians? *Swiss Med Wkly.* 2006; 136: 416–24.
15. Baboolal NS, Hutchinson GA. Factors affecting future choice of specialty among first-year medical students of the University of the West Indies, Trinidad. *Medical Education* 2007; 41: 50-6.
16. Huda N, Yousuf S. Career preference of final year medical students of Ziauddin Medical University. *Educ Health (Abingdon)* 2006; 19: 345–53.
17. Chang PY, Hung CY, Wang KI, Huang YH, Chang KJ. Factors influencing medical students' choice of specialty. *J Formos Med Assoc.* 2006; 105: 489-96.

İletişim

Çiğdem TEKNİ
İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı AD, Malatya
cigdem.oz@inonu.edu.tr